

Dansk persondataret

BENT OLE GRAM MORTENSEN (RED.)

Dansk persondataret

ExTuto
PUBLISHING
www.extuto.com

Bent Ole Gram Mortensen (red.), Carina Risvig Hamer, Daniel Hartfield-Traun, Lisa Hjerrild, Kent Kristensen, Jesper Kruse Markvart, Helene Arensbak Mørk, Jesper Løffler Nielsen, Ayo Næsborg-Andersen, Sten Schaumburg-Müller, Christian Højer Schjøler, Peter Starup, Jøren Ullits & Frederik Waage

Dansk persondataret

Første udgave, første oplag

Denne bog er udgivet i januar 2020 af EX TUTO PUBLISHING A/S. Grafisk tilrettelæggelse og sats af MERE.INFO A/S, som har anvendt LibreOffice/Linux samt skrifterne Baskerville Original og Cronos designet af henholdsvis FRANTIŠEK ŠTORM i 2000 og ROBERT SLIMBACH i 1996. JAN TRZASKOWSKI har stået for forlagsredaktion og TOVE MØGELVANG-HANSEN har været ansvarlig for korrekturlæsning. Bogen er trykt på Munken Pure 100 g/m² af NARAYANA PRESS, der ligger på Gyllingnæs syd for Odder. Indbindingen er udført af BUCHBINDEREI S.R. BÜGE GMBH i Celle. Bogen er fagfællebedømt.

Ex Tuto A/S er medlem af Forening for Boghaandværk, og vi støtter bæredygtig skovforvaltning ved at anvende FSC-certificeret papir.

Copyright © 2020 the editor and the authors

Printed in Denmark 2020

ISBN 978-87-420-0033-5

Ex Tuto Publishing A/S

Toldbodgade 55, 1.

DK-1253 København K

www.extuto.com

Udgivet med støtte fra

dreyersfond

Kapiteloversigt

DEL I: GENERELLE SPØRGSMÅL	1
1. Fra registerlov til databeskyttelsesforordning	3
<i>Bent Ole Gram Mortensen</i>	
2. Den centrale lovgivning på databeskyttelsesområdet	19
<i>Peter Starup</i>	
3. Hvornår er der tale om en personoplysning, og hvornår er det behandling af en sådan?	29
<i>Sten Schaumburg-Müller</i>	
4. Nærmere om persondatarettens dækning	41
<i>Sten Schaumburg-Müller</i>	
5. De overordnede principper for databehandling	55
<i>Ayo Næsborg-Andersen</i>	
6. Oplysningskategorier og behandlingsbetingelser	75
<i>Sten Schaumburg-Müller</i>	
7. Ytrings- og informationsfrihed	117
<i>Sten Schaumburg-Müller</i>	
8. Personbilleder	127
<i>Sten Schaumburg-Müller</i>	
9. Ansvarlighed og dokumentation	169
<i>Jesper Løffler Nielsen & Helene Arensbak Mørk</i>	
10. Ansvarssubjekter og aftaleregulering	177
<i>Jesper Løffler Nielsen & Helene Arensbak Mørk</i>	

11. Databeskyttelsesrådgiveren	191
<i>Lisa Hjerrild</i>	
12. Krav om konsekvensanalyse	203
<i>Lisa Hjerrild</i>	
13. De registreredes rettigheder	213
<i>Jøren Ullits, Ayo Næsborg-Andersen & Kent Kristensen</i>	
14. Sikkerhed og håndtering af databrud	229
<i>Daniel Hartfield-Traun</i>	
15. Tredjelandsoverførsler	255
<i>Jesper Løffler Nielsen & Helene Arensbak Mørk</i>	
16. Tilsynsmyndigheder og sanktioner	269
<i>Carina Risvig Hamer</i>	
DEL II: UDVALGTE RETSOMRÅDER	281
17. Persondatarettens anvendelse på forskningsprojekter	283
<i>Kent Kristensen & Jøren Ullits</i>	
18. Statistik	301
<i>Ayo Næsborg-Andersen</i>	
19. Behandlingen af personoplysninger ved domstolene	309
<i>Frederik Waage</i>	
20. Persondatabehandling i journalistisk øjemed	321
<i>Jøren Ullits & Sten Schaumburg-Müller</i>	
21. Kunstnerisk, litterær og akademisk virksomhed	343
<i>Sten Schaumburg-Müller</i>	
22. Markedsføring og personoplysninger	349
<i>Bent Ole Gram Mortensen</i>	
23. Forsyningsvirksomheder	367
<i>Bent Ole Gram Mortensen & Lisa Hjerrild</i>	
24. Geodata	377
<i>Lisa Hjerrild</i>	

25. Konkurrenceret	385
<i>Peter Starup & Jesper Kruse Markvart</i>	
26. Sundhedslovens behandlingsregler	429
<i>Kent Kristensen & Jøren Ullits</i>	
27. Forvaltningens samkøring af borgerdata	443
<i>Jøren Ullits</i>	
28. HR og persondataret	453
<i>Christian Højer Schjøler</i>	
Bibliografi	481
Stikordsregister	495

Kapitel 24

Geodata

Lisa Hjerrild

24.1. Indledning

I dette kapitel vil det blive skitseret, hvad geodata er, hvordan de anvendes, og hvilken betydning geodata har i det persondataretlige landskab. Geodata bruges som samlebetegnelse for alle data, som rummer en direkte eller indirekte henvisning til et bestemt sted eller et geografisk område.¹ Lokaliseringsdata indgår eksplicit i forordningens definition af personoplysninger, som: “[...] enhver form for information om en identificeret eller identificerbar fysisk person, hvorved denne direkte eller indirekte kan identificeres, navnlig ved en identifikator som f.eks. [...] lokaliseringsdata [...]”.² Geodata kan derfor efter omstændighederne og den konkrete situation udgøre personoplysninger, som er beskyttet efter databeskyttelsesforordningen (GDPR). I det følgende behandles geodata og lokaliseringsdata nærmere i relation til databeskyttelsesforordningen.

-
1. Geodata er defineret § 2, stk. 1, nr. 2, i lovbekendtgørelse om infrastruktur for geografisk information i den Europæiske Union.
 2. Databeskyttelsesforordningens artikel 4, nr. 1. Se mere herom ovenfor i kapitel 3.

24.2. Stedbestemt information

Stedbestemt information er som nævnt ovenfor data, som knytter sig til en geografisk position – dvs. data om forskellige typer af fænomener, der kan relateres til en lokalitet i forhold til jorden. Disse typer af data kan f.eks. omfatte hydrografi,³ hydrologi,⁴ topografi,⁵ kystlinjedata, geologi, arealanvendelse, bevoksning, miljø, natur, befolkning, sundhed, bebyggelse, infrastruktur, matrikel, adresser, ejerskab, navigation, flyposition m.m.⁶ Visse data fungerer som reference for andre data, der herigennem kan knyttes sammen og derigennem nyttiggøres til mange forskellige formål. Hvor geodata tidligere var noget, man fandt i papirkort, indgår disse stedbestemte informationer nu i stigende omfang i digitale forvaltningssystemer, der virker på tværs af forvaltningssystemer og i kommercielt udviklede produkter.

I takt med digitaliseringen af samfundet er hele forretningsområdet for stedbestemt information i rivende udvikling. Det har blandt andet givet sig til kende ved, at “stedbestemt information” nu anvendes i stedet for “geografisk information” eller “geodata”. Geodata var ellers den anvendte term ved ændringen af lovgrundlaget i 2008, hvor EU-direktivet om opbygning af en infrastruktur for geografisk information i Det Europæiske Fællesskab (INSPIRE)⁷ skulle gennemføres i dansk lovgivning.⁸ I det følgende anvendes begrebet geodata som et overbegreb, der både dækker over stedbestemt information og geografisk information.

-
3. Omhandler bl.a. opmåling og beskrivelse af oceaner, kystområder, søer og floder samt forudsige af, hvordan de vil ændre sig over tid.
 4. Omhandler karakterisering og forvaltning af vandkredsløb og stoftransport i danske og internationale sammenhænge, f.eks. i forbindelse med klimaeffekter på vandkredsløb.
 5. Betyder “stedbeskrivelse” og beskæftiger sig med beskrivelser og opmåling af områder og landskaber, resultatet er typisk landkort.
 6. Defineret i lovforslaget L 116 af 25. januar 2017 til lov om stedbestemt information, almindelige bemærkninger, afsnit 1.
 7. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2007/2/EF af 14. marts 2007 om opbygning af en infrastruktur for geografisk information i Det Europæiske Fællesskab (INSPIRE).
 8. Se mere herom umiddelbart nedenfor i afsnit 24.3.

Geodata reguleres bl.a. i lov om stedbestemt information, som trådte i kraft 1. juli 2017. Loven fastsætter regler for de nationale geodætiske infrastrukturer,⁹ og hvordan land- og søkortlægning skal gennemføres, infrastrukturen for geodata og samordning og koordination af geodata med tilhørende infrastruktur.¹⁰ De geografiske referencesystemer er en forudsætning for nøjagtig og stabil stedbestemmelse over tid og udgør grundlaget for opmåling, sø- og landkortlægning og for geodata-infrastrukturen.¹¹

Geodata anses for at have en stor rolle i digitaliseringen. I Den Fællesoffentlige Digitaliseringsstrategi for 2011-2015, samt i aftalen om grunddataprogrammet fra 2012,¹² bliver det anerkendt for at være en del af det basale grundlag for en række offentlige myndigheder, f.eks. matrikelkort, ejendomsregistreringer og tinglysning. En væsentlig forudsætning for, at geodata kan bidrage til effektivisering og forretningsudvikling både i den offentlige og private sektor, er, at der udvikles en måde, hvorpå der mellem de involverede parter er klare aftaler om, hvordan data bliver indsamlet, bearbejdet og ajourført ud fra aftalte standarder og normer. Det gælder både for forvaltningssystemer og for borger- og virksomhedsrettede tjenester, der anvender stedbestemt information. Når man taler om "infrastruktur for stedbestemt information", skal det forstås som de standarder, teknologier, politikker og aftaler, der er relevante for at indsamle, bearbejde, lagre, distribuere og øge nytten af stedbestemt information.¹³ Med til infrastrukturen for geodata hører også de registre, der bidrager til at sammenstille data på tværs af myndighederne og øge nytteværdien af disse data, f.eks. ved at skabe et bedre BBR-register og detaljerede kort over Danmark. Målet med at nyttiggøre geodata er at bidrage til en sammenhængende digitalisering

9. Defineres i forarbejderne til loven som geografiske referencesystemer med tilhørende transformationer, ændringer, registre, fikspunkter og øvrige installationer.

10. Anvendelsesområdet for lov om stedbestemt information defineres i § 1.

11. Se lovforslag L 116 som fremsat den 25. januar 2017 til lov om stedbestemt information.

12. Den politiske aftale blev indgået 3. oktober 2012 mellem regeringen og KL med det formål at give kommunerne besparelser, bedre muligheder for at effektivisere it-systemer og arbejdsgange, mere konkurrence på det kommunale it-marked, samt bedre betjening af borgerne.

13. L 116, side 5.

på tværs af den offentlige sektor, bedre kvalitet og effektivitet i den offentlige opgavevaretagelse, f.eks. i byggesager, bedre beslutningsgrundlag og forbedrede rammevilkår og innovationsmuligheder for virksomheder og borgere.

Som nævnt indledningsvis kan visse geodata ved sammenkobling og sammenkøring med andre oplysninger eller registre f.eks. matriklen med tingbogen for fast ejendom medføre identifikation af en person og vil i sådanne tilfælde være personhenførbare oplysninger. Derudover kan oplysninger om ejendomme, f.eks. oplysninger om en bygning på en fast ejendom, efter omstændighederne være personoplysninger.¹⁴ Nogle af Geodatastyrelsens og Styrelsen for Dataforsyning og Effektiviserings data og stedbestede informationer vil dermed være almindelige personoplysninger, som er omfattet af databeskyttelsesforordningen. Styrelserne skal derfor sikre, at de overholder bestemmelserne i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven, ligesom myndigheder, virksomheder og borgere, der videreanvender de personoplysninger, som styrelserne stiller til rådighed, skal overholde bestemmelserne.

Med det formål at fremme interoperationalitet og nyttiggørelse af data kan ministeren iværksætte initiativer, som videreudvikler infrastrukturen for geodata.¹⁵ Ministeren kan fastsætte regler for anvendelsen af stedbestede informationer, som indgår i fællesoffentlige administrationsgrundlag. Det kan eksempelvis være regler om obligatorisk anvendelse af datasæt, fastsættelse af standarder for data, datakvalitet eller om adgang til data og informationer og serviceniveau for distribution af disse data.

24.3. Infrastrukturer for geografisk information (INSPIRE-loven)

EU vedtog i 2007 et direktiv om opbygning af infrastrukturen for geografisk information inden for Det Europæiske Fællesskab. Direktivet blev implementeret med INSPIRE-loven¹⁶ og omhandler offentlige myndigheders data og samlinger af data om stedbestedt og geografisk

14. Jf. Datatilsynets afgørelse af 6. februar 2004 vedrørende Videregivelse af ejendomsoplysninger til Energi Randers, j.nr. 2003-323-0101.

15. Lov om stedbestedt information, § 9.

information (geodata). Med INSPIRE-direktivet og -loven er myndighederne forpligtet til at gøre deres data tilgængelige for hinanden samt for offentligheden og for virksomheder. Til det formål er der etableret et net af tjenester på internettet, hvor det bliver muligt at søge efter, få vist og downloade data. Disse registre og tjenester kan findes via hjemmesiderne for Geodatastyrelsen¹⁷ og Styrelsen for Dataforsyning og Effektivitet.¹⁸

Infrastrukturen for geografisk information skaber dermed en nem adgang til geografisk information, som bliver fælles for myndigheder på alle forvaltningsniveauer. Infrastrukturen sikrer, at data kan anvendes af både private, kommuner, offentlige myndigheder og virksomheder. Loven udspringer som nævnt af et direktiv, som gælder for hele EU, og med implementeringen af direktivet giver det mulighed for, at geografisk information vil blive tilgængelig ved udformning, gennemførelse og overvågning af hele EU's miljøpolitik. Det bliver også muligt at sammenstille data fra flere lande til brug i forbindelse med grænseoverskridende hændelser som for eksempel forureninger.

24.4. Anvendelse af geodata som indeholder personoplysninger

Geodata vil ikke i alle tilfælde udgøre personoplysninger, men kun i de situationer, hvor det direkte eller indirekte kan knyttes til en identificeret eller identificerbar person. Lovlig behandling af personoplysninger kræver, som det er gennemgået ovenfor under kapitel 6, at mindst én af betingelserne i databeskyttelsesforordningens artikel 6 er opfyldt. For lokaliseringsdata skal behandlingshjælpen oftest findes i artikel 6, litra e, hvorefter behandlingen er nødvendig af hensyn til udførelse af en opgave i samfundets interesse, eller som henhører under offentlig myndighedsudøvelse, som den dataansvarlige har fået pålagt. Samtidig er det væsentligt fortsat at være opmærksom på overholdelse af bestem-

16. Lovbekendtgørelse om infrastrukturer for geografisk information i Den Europæiske Union (INSPIRE-loven). Loven gennemfører dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2007/2/EF af 14. marts 2007 om opbygning af en infrastruktur for geografisk information i Det Europæiske Fællesskab (INSPIRE).

17. <www.gst.dk>.

18. <www.sdfc.dk>.

melserne om de registreredes rettigheder, såsom oplysningspligten, indsigt-, indsigelses-, berigtigelses- og sletningsretten.¹⁹ Se mere herom i kapitel 13.

For så vidt angår informationspligten, er det ikke nødvendigt at give informationen, hvis den registrerede allerede er bekendt med oplysningerne, hvis registrering eller videregivelse af personoplysningerne udtrykkelig er fastsat ved lov, eller hvis det viser sig at være umuligt eller vil kræve en uforholdsmæssigt stor indsats at underrette den registrerede.²⁰ Sidstnævnte kan navnlig være tilfældet i forbindelse med behandling til arkivformål i samfundets interesse, til videnskabelige eller historiske forskningsformål eller til statistiske formål, hvilket kan være aktuelt for geodata. I denne forbindelse bør der tages hensyn til antallet af registrerede, oplysningernes alder og eventuelle fornødne garantier, der er stillet.

Lokationsdata og geodata, som omfattes af databeskyttelsesforordningen som personoplysninger, skal overholde de almindelige principper for behandling af personoplysninger, som følger af artikel 5. Det indebærer bl.a., at oplysningerne skal behandles rimeligt og på en gennemsigtig måde vedrørende den som oplysningen handler om, og alene blive indsamlet til udtrykkeligt angivne og legitime formål. Oplysningerne må ikke viderebehandles på en måde, der er uforenelig med disse formål; viderebehandling til arkivformål i samfundets interesse, til videnskabelige eller historiske forskningsformål eller til statistiske formål i overensstemmelse med forordningens artikel 89, stk. 1, skal ikke anses for at være uforenelig med de oprindelige formål. Meget af den data, der anvendes i geodata sæt, sker i forbindelse med statistik. En kommune, der eksempelvis fører statistik over antallet af enlige forældre i ejerbolig hhv. lejeboliger eller lign. i et bestemt boligområde, skal være særligt opmærksom på, hvorvidt det ikke vil indeholde identificerbare personoplysninger. Det kan dog være en vanskelig vurdering at foretage for at vurdere, hvorvidt et givent datasæt med geodata indeholder almindelige personoplysninger. Det vil ofte bero på en konkret vurdering.

19. Forordningens kapitel III om de registreredes rettigheder, artikel 12-23.

20. Se præambelens betragtning nr. 62.

Principperne for databeskyttelse gælder for enhver information om en identificeret eller identificerbar fysisk person. Personoplysninger, der har været genstand for pseudonymisering, og som kan henføres til en fysisk person ved brug af supplerende oplysninger, bør anses for at være oplysninger om en identificerbar fysisk person. For at afgøre, om en fysisk person er identificerbar, bør alle midler tages i betragtning, der med rimelighed kan tænkes bragt i anvendelse af den dataansvarlige eller en anden person til direkte eller indirekte at identificere, herunder udpege, den pågældende. For at fastslå, om midler med rimelighed kan tænkes bragt i anvendelse til at identificere en fysisk person, bør alle objektive forhold tages i betragtning, såsom omkostninger ved og tid, der er nødvendig, til identifikation, under hensyntagen til den tilgængelige teknologi på behandlingstidspunktet og den teknologiske udvikling.²¹ Databeskyttelsesprincipperne gælder ikke for anonyme oplysninger, dvs. oplysninger, der ikke vedrører en identificeret eller identificerbar fysisk person, eller for personoplysninger, som er gjort anonyme på en sådan måde, at den registrerede ikke eller ikke længere kan identificeres.

En del geodata vil blive anvendt til at udføre store statistiske opgaver eller indgå i videnskabelige eller historiske forskningsformål, og har høj værdi for dem, som skal sikre, at vi eksempelvis har opdaterede og fyldestgørende landkort eller udarbejder store demografiske undersøgelser. For at det, til trods for bestemmelserne i forordningens i artikel 5 og 6, fortsat kan være muligt, er der er i forordningen indsat en undtagelse, hvorefter behandling til arkivformål i samfundets interesse, til videnskabelige eller historiske forskningsformål eller til statistiske formål skal være underlagt fornødne garantier for registreredes rettigheder og frihedsrettigheder i overensstemmelse med forordningen.²² Disse garantier skal sikre, at der er truffet tekniske og organisatoriske foranstaltninger, især for at sikre overholdelse af princippet om dataminimering. En af sådanne foranstaltninger kunne være pseudonymisering, forudsat at formålet med behandlingen kan opfyldes på denne måde. For helt at komme uden om bestemmelserne, kan det være en bedre løsning at sikre anonymisering af oplysningerne, hvor-

21. Se herom også præambelens betragtning nr. 26.

22. Databeskyttelsesforordningens Artikel 89, stk. 1.

efter oplysningerne ikke længere er omfattet af forordningens anvendelsesområde. Se herom også kapitel 3 og 4.

24.5. Afsluttende bemærkninger

I dette kapitel er det blevet gennemgået, hvad geodata – også kaldet for stedbestedt information – er, og hvordan det spiller sammen med databeskyttelsesforordningen. Ved lov om stedbestedt information og INSPIRE-loven er anvendelsen og infrastrukturen for geodata lovfæstet. Særligt ved sammenstillinger af data kan visse geodata give oplysninger om identificerbare fysiske personer. I disse tilfælde er det væsentligt at være opmærksom på databeskyttelsesforordningens regler om hjemmel, formålsbegrænsninger og de registreredes rettigheder.